

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
ja
ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
avaliku teabe asjas nr. 2.1-3/17/952

Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegija	Andmekaitse Inspeksiooni peainspektor Elve Adamson
Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegemise aeg ja koht	26.06.2017 Tallinnas,
Vaide esitamise aeg	26.04.2017
Teabevaldaja	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium aadress: Harju 11, Tallinn e-posti aadress: info@mkm.ee
Teabevaldaja vastutava isik	kantsler
Vaide esitaja (teabenõudja)	MTÜ ARB aadress: XXXXX XXXX, XXXXX XXXX, Juuru vald, 79401 Raplamaa e-posti aadress: xxxxx.xxxxxx@gmail.com

RESOLUTSIOON:

avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1, § 51 lõike 1 punktide 3 ja 4, haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punktide 2 ja 4 ja Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹ lõike 3 alusel

- 1) teen vaideotsuse rahuldada vaie osaliselt
- 2) teen teabevaldajale täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:
Vaadata uuesti läbi vaide esitaja 27.04.2017 esitatud teabenõue ning vastata teabenõudele selgelt ja arusaadavalt - kas väljastada vaide esitaja soovitud teave või keelduda teabenõude täitmisest, kui MKM-i valduses ei ole soovitud teavet või kui sellele kehtivad juurdepääsupiirangud. Keeldumise korral viidata piirangu alusele ja põhjendada keeldumist.
- 3) jätta vaie rahuldamata ettekirjutuse tegemiseks, millega kohustada MKM-i eemaldama CEF lepingutelt juurdepääsupiirangud, kuna vaide esitajal on eelnimetatud lepingud olemas. Kuna vaide esitaja ei ole teabevaldaja, siis ei kohaldu talle AvTS-s sätestatud piirangud, mistõttu ei laiene vaide esitajale ka AK teabe kaitse kohustus ning MKM ei saa keelata vaide esitajal tema valduses olevate dokumentide kasutamist. Seega ei ole vaide esitaja õigusi rikutud.
- 3) määran ettekirjutuse täitmise tähtajaks 07.07.2017.

AvTS § 52 kohaselt peab teabevaldaja ettekirjutuse saamisest alates viie tööpäeva jooksul

võtma kasutusele abinõud ettekirjutuse täitmiseks ja teatama sellest Andmekaitse Inspektsioonile.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Vaide esitaja saab 30 päeva jooksul pöörduda Tallinna halduskohtusse üksnes vaideotsuse (ülaltoodud punkt 3) rahuldamata jäänud osas või juhul, kui Andmekaitse Inspektsioon rikkus menetlemisel vaide esitaja õigusi muul viisil. Seejuures saab vaideotsuse tühistamist nõuda üksnes koos teabevaldajale esitatud nõudega, mis jäi vaideotsusega rahuldamata.

MKM saab käesoleva haldusakti vaidlustada vaidega Andmekaitse Inspektsiooni peadirektorile või Vabariigi Valitsuse seaduse §-s 101 toodud korras.

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

HOIATUS:

Kui teabevaldaja jätab Andmekaitse Inspektsiooni ettekirjutuse täitmata, võib Andmekaitse Inspektsioon pöörduda teabevaldaja kõrgemalseisva asutuse, isiku või kogu poole teenistusliku järelevalve korraldamiseks või ametniku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamiseks. (AvTS § 10 lõiked 1 ja 4, § 53 lõige 1).

FAKTILISED ASJAOLUD:

1. 26.04.2017 esitas MTÜ ARB Andmekaitse Inspektsioonile vaide seoses Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt CEF lepingutele piirangute kehtestamisega.
2. Kuna vaites esinesid puudused andis inspektsioon vaide esitajale tähtaja vaites esinevate puuduste kõrvaldamiseks ning palus ühtlasi vaitet täpsustada.
3. 16.05.2017 kõrvaldas vaide esitaja vaites esinevad puudused.
4. 18.05.2017 edastas Õiguskantsleri Kantselei inspektsioonile lahendamiseks MTÜ ARB taotluse, mille kohaselt ei ole MKM vastanud nõuetekohaselt pöörduja 27.04.2017 teabenõudele. Eelnimetatud teabenõudes soovis MTÜ ARB dokumenti, mille alusel andis kantsler Merike Saks 11.11.2015 mandaadi RB Rail AS juhile CEF lepingute allkirjastamiseks Eesti kui toetuse saaja poolt.
5. 23.05.2017 tegin MKM-le järelepärimise, millele MKM vastas 08.06.2017
6. 12.06.2017 tegin MKM-le täiendava järelepärimise, millele MKM vaideotsuse tegemise ajaks ei vastanud.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:

Vaide esitaja sai 09.11.2016 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajalt Xxxxxxx Xxxxxxxxxx vastuse oma selgitustaotlusele, mis oli esitatud 12.10.2016 ja sisaldas teabenõuet CEF- kaasfinantseerimise lepingute väljastamiseks. Xxxxxxx Xxxxxxxxxx vastas, et: „CEF I rahastuslepe on piiratud juurdepääsuga teave avaliku teabe seaduse § 35. Teabe asutusesiseseks tunnistamise alused lg (1) p 17 ning seda ei väljastata.

Kuigi 03.03.2016 saatis MKM kantsler selle leppe välja avalikult ja ilma AK märketa (juurde lisatud digikonteineris) avaliku teabe seaduse § 41 lg 2 ja seeläbi on dokument avalikult kättesaadav tänaseni.

Tõenäoliselt 19.04.2016 või hiljem lisas MKM AK märked oma dokumendiregistrisse: (küsitud dokument) <https://adr.mkm.ee/?id=1E2D601F78F60DC2C2257F6900440DEF> (ja teine leping samal tüüpvormil) <http://adr.rik.ee/mkm/dokument/5054943>. Mõlemal juhul on alusena aga märgitud avaliku teabe seaduse § 35 lg 1 p 3.

Lepingusäte II.5 ei pea lepingut konfidentsiaalseks, vaid jutt käib selle ellurakendamisega

seotud dokumentidest, kui need on varustatud vastava märkega. Avaliku teabe seaduse järgi ei tohi AK-d panna andmetele teabevaldaja varaliste kohustuste kohta § 36 lg 1 p 10. Leping on vastastikune, lepingus toetusest kasusaajana nimetatu (antud juhul teabevaldaja) peab tegema lepingulisi sooritusi, milliste kohustustega kaasneb kulu rahaliselt mõõdetavas väärtuses. Need on tema primaarsed varalised kohustused, lisanduvad sekundaarselt kohustused, mis tuleb täita, kui kasusaaja lepingut rikub. Ülalosundatud vastuses on MKM möönnud, et lepingutest tuleneb EV-le varalisi kohustusi.

Vaide esitaja palub:

1) Teha kindlaks kas 12.10.2016 teabenõude täitmata jätmine avaliku teabe seaduse § 35 lg 1 p 17 alusel oli õiguspärane ning kui oli, siis kelle ärisaladust võis lepingu välistamine (avaldamine) kahjustada ja milles see ärisaladus direktiivi (EL) 2016/943 mõistes seisnes ?

2) Teha kindlaks kas kehtivad juurepääsupiirangud avaliku teabe seaduse § 35 lg 1 p 3 alusel on õiguspärased, mil viisil (kuidas) võib sõlmitud lepingute avalikustamine kahjustada Eesti Vabariigi välissuhtlemist ja kellega toimuvat välissuhtlemist ?

3) Teha kindlaks kas lepingutes sisuliselt on andmeid, mistõttu need peaksid olema tunnistatud täies ulatuses asutusesiseseks kasutamiseks mõnel muul alusel ?

4) Teha ettekirjutus juurepääsupiirangute tühistamiseks ja teabe avaldamiseks.

Saades 19.11.2016 vastuse oma teabenõudele, ei võinud MTÜ ARB teada, et teabevaldaja teda oma selgitustaotlusega eksitab. Me uskusime, et teabevaldaja tõesti ei saa avaldada teavet ärisaladuse kaitseks.

Hiljem so. 13.04.2017 sai aga vaide esitaja teada, et viidatud dokumendid tegelikult ei ole määratud asutusesiseseks kasutamiseks ja asus neid kasutama, kirjeldades nende sisu ja tehes viiteid.

19.04.2017 Riigikogu majanduskomisjonis teatas MKM koordinaator X.Xxxxxxxx isikus teiste seas vaide esitajale, et lepingud on konfidentsiaalsed ja asus vaide esitajat süüdistama dokumendi avaldamises ning keeldus nende kohta käivaid väiteid kommenteerimast. Nii ei ole vaide esitajal võimalik enam lepingutele, mis peaksid olema avalikud, viidata ja neis sisalduvat teavet muul viisil kasutada, taaskasutada, ja see rikubki vaide esitaja õigust. Vaide esitaja arvates algas vaidlustamistähtaeg 19.04.2017, mil teabevaldaja määras avaliku teabe asutusesiseseks kasutamiseks ebaseaduslikult. Viidatud riigikogu majanduskomisjoni protokoll pole tänaseks veel valminud kuid praegu on veel olemas koosoleku helisalvestus.

18.05.2017 edastas Õiguskantsleri Kantslei Andmekaitse Inspeksioonile lahendamiseks MTÜ ARB avalduse, mille kohaselt on MKM jätnud vaide esitajale väljastamata 27.04.2017 teabenõudes soovitud dokumenti. Avalduses märkis vaide esitaja järgmist:

Olukorras, kus Riigikontroll asus koostama ülevaadet „Rail Balticu ehitamise ettevalmistamine“ ning tehingute õiguspäruse hindamine on tema seadusjärgses pädevuses ja Õiguskantsler analüüsib Rail Balticu lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu, milles volitatakse eraõiguslikku juriidilist isikut (RB Rail AS) võtma riigile finantsiliselt siduvaid kohustusi, peab kodanikuühendus Avalikult Rail Balticust vajalikuks juhtida Teie tähelepanu juba toimunule. Meile teadaolevalt on RB Rail AS (B.Rubesa) sõlminud vähemalt kaks lepingut (MKM dokumendiregistris taotluste juures: <https://adr.mkm.ee/?id=1E2D601F78F60DC2C2257F6900440DEF> ja <http://adr.rik.ee/mkm/dokument/5054943>), millest tuleb riigile varalisi kohustusi. Volituse nende lepingute sõlmimiseks Eesti osas andis MKM kantsler Merike Saks. Kuivõrd Vabariigi Valitsuse seaduse § 44 lõike 3 alusel esindab riigiasutust selle juht või tema poolt volitatud isik, kui seaduses pole sätestatud teisiti, pärisime ministeeriumist 27.04.2017.a teabenõudega seda dokumenti, mille alusel andis kantsler Merike Saks 11.11.2015 mandaadi RB Rail AS juhile CEF lepingute allkirjastamiseks Eesti kui toetuse saaja poolt.

04.05.2017.a teatas MKM Rail Balticu koordinaator X. Xxxxxxxx , et dokumendi otsimisega läheb aega. Ja 09.05.2017.a lisas, et: „Teie viidatud CEF leping vastas 23. veebruari 2015. a esitatud Rail Balticu projekti ühistaotlusele ning selle toetuskirjale, mille allkirjastas majandus- ja taristuminister. Ühistaotlus ja toetuskiri sai koos rahastamise planeerimisega "Riigi eelarvestrateegiast 2016-2019" heakskiidu Vabariigi Valitsuselt 5. veebruari 2015. a kabinetinõupidamisel (punkt 4). Nimetatud päevakorrapunkti arutelu ja materjalidega saate vajadusel tutvuda Riigikantselei vahendusel.“ Küsitud dokumenti ei lisatud.

Õiguskantsleri Kantselei edastatud pöördumisele oli lisatud MTÜ ARB 27.04.2017 teabenõue MKM-le.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

Küsite Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt (MKM) teavet seoses Rail Baltic kiirraudtee rajamiseks sõlmitud CEF rahastamislepingutega.

Tänaseks on sõlmitud kaks CEF rahastamislepingut. CEF 1 leping on sõlmitud novembris 2015 ning CEF 2 leping novembris 2016. Mõlemad lepingud on sõlmitud ühelt poolt Euroopa Komisjoni asjakohase agentuuri (INEA) ning teisalt RB Rail AS, MKM, Läti Transpordiministeeriumi ning Leedu Transpordi- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vahel.

Vastame allpool Teie küsimustele. Edastame Teile ka CEF 1 ja CEF 2 lepingu. Palume arvestada, et lepingud sisaldavad jätkuvalt osaliselt asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teavet (vt vastus küsimusele 5). Oleme valmis andma täiendavaid selgitusi ja vastuseid, kui Te peate seda vajalikuks.

1. Kas, mille alusel ja millal on kõnealustele lepingutele kehtestatud juurdepääsupiirangud?

CEF 1 lepingule on MKMi dokumendihalduse süsteemis kehtestatud juurdepääsupiirang 04.12.2015. Juurdepääsupiirangu aluseks on märgitud avaliku teabe seaduse § 35 lg 1 p 3 ja piirang on kehtestatud viieks aastaks.

CEF 2 lepingule on MKMi dokumendihalduse süsteemis kehtestatud juurdepääsupiirang 02.11.2016. Juurdepääsupiirangu aluseks on märgitud avaliku teabe seaduse § 35 lg 1 p 17 ja piirang on kehtestatud viieks aastaks.

2. Kui kõnealused lepingud sisaldavad piiranguga teavet, siis millisel õiguslikul alusel edastati need avalikult Rahandusministeeriumile (dokumendil puuduvad piirangu märked)?

Vastatud küsimuse 3 vastuse raames.

3. Kui 10.04.2017 edastatud leping oli ajavahemikul 10.04.2017-19.04.2017 MKM-i dokumendiregistri kaudu avalikult kõigile kättesaadavad, siis mis eesmärgi kehtestati 19.04.2017 dokumentidele juurdepääsupiirang (ilmselt on huvitatud isikud lepingud juba endale alla laadinud). Samuti on 03.03.2016 Rahandusministeeriumile edastatud taotlus nr 1.8-5/16-00105/009 ka käesoleval ajal Rahandusministeeriumi dokumendiregistris avalik?

MKM edastas 03.03.2016 Rahandusministeeriumile sildfinantseerimise taotluse CEF 1 lepingu osas ning 10.04.2017 sildfinantseerimise taotluse CEF 2 lepingu osas. Eksituse tõttu lisati Rahandusministeeriumile saadetud kirjale mõlemal korral avalikult kättesaadavalt CEF lepingud. MKM korrigeeris 10.04.2017 edastatud taotluse ja selle lisade osas avaliku saatmisega tehtud vea 19.04.2017 ning tunnistas kogu sildfinantseerimise taotluse avaliku

teabe seaduse § 35 lg 1 p 3 alusel asutuse siseseks kasutamiseks. Eksikombel jäi 19.04.2017 CEF 1 lepingu sildfinantseerimise taotluse osas sama tegemata, oleme sel teemal Rahandusministeeriumiga ühendust võtnud, et ka nimetatud dokument tunnistada asutusesiseseks kasutamiseks sarnaselt MKM-i dokumendiregistris oleva sama dokumendiga.

4. Kui kõnealused lepingud on MKM ise oma dokumendiregistri kaudu avalikustanud või on lepingud olnud muul viisil kätte saadavad, siis millisel õiguslikul alusel keelab MKM (isikuid, kes ei ole teabevaldajaid ja kellele AvTS ei laiene) nendes sisalduvat teavet kasutada/kommenteerida (vaide kohaselt 19.04.2017 Riigikogu majanduskomisjonis X.Xxxxxxxx teatanud vaide esitajale, et lepingud on konfidentsiaalsed ning süüdistanud vaide esitajat dokumendi avaldamises)?

MKM on teadlik, et isikutel, kes ei ole avaliku teabe seaduse mõttes teabevaldajad, ei saa keelata eksituse tõttu avalikuks saanud dokumente levitada. MKMi esindaja soovis siiski juhtida tähelepanu, et juurdepääsupiiranguga teabe levitamine võib kahjustada Eesti huvisid, eriti arvestades, et selleks hetkeks ei olnud MKM veel läbi rääkinud CEF lepingute teiste osapooltega lepingute võimaliku avalikustamise osas.

5. Kui lepingutele on kehtestatud juurdepääsupiirangud AvTS 35 lg 1 p 3 või 17 alusel, siis palun edastada koopiad kõnealustest lepingutest, milles märkida ära, millisele osale teabest mille alusel on piirang kehtestatud ning põhjenda, kuidas sellise teabe avalikustamine kahjustaks ärisaladust ja kelle ärisaladust või kuidas teabe avalikustamine kahjustaks välissuhtlemist, kui dokumendid on olnud ka mõnda aega kõigile avalikult kättesaadavad?

CEF lepingute näol on tegemist Balti riikide, samuti nende riikide initsiatiivil asutatud äriühingu ning Euroopa Komisjoni vahel sõlmitud lepingutega. Riigid pidasid lepinguid konfidentsiaalseteks ning nende avalikustamine ühe poole poolt ilma teiste riikide ja lepingu osapoolteks oleva äriühinguga läbi rääkimata, oleks kahjustanud Eesti suhtlemist teiste riikidega.

Kuna CEF lepingute üks osapool on kiirraudtee rajamiseks loodud äriühing, siis kahjustab lepingutes toodud teabe täies mahus avalikustamine ka selle äriühingu õigust ärisaladuse kaitsele. Eelkõige puudutab see lepingute lisa III toodud kavandatavat tegevuste eelarvet. Nimetatud eelarve, samuti lepingute lisa 1 punktis I.4 toodud tegevuste ajakava on alles kavandatav tegevuste ja eelarve plaan, mitte lõplik ajakava ja eelarve. Planeeritava eelarve avalikuks tulek võib mõjutada ka tulevikus korraldatavate ehitus- jt hangete tulemusi ning mõjuda kahjulikult äriühingu ning kaudselt ka riigi rahalisele olukorrale.

MKM on tänaseks läbi rääkinud CEF lepingute teiste osalistega ning leppinud kokku CEF lepingute osalises avalikustamises. Siiski soovivad lepingute osapooled käsitleda CEF lepingute artikleid 5 ning mõlema lepingu lisa III toodud tabelit 2 üksnes ametkondlikuks kasutamiseks mõeldud teabena. Õigusliku riigisisese alusena palume käsitleda AvTS § 35 lg 1 p 17 ja § 35 lg 2 p 2.

6. Mulle teadaolevalt on MTÜ ARB edastanud 27.04.2017 ministeeriumile teabenõude, milles soovis dokumenti, mille alusel andis kantsler Merike Saks 11.11.2015 mandaadi RB Rail AS juhile CEF lepingute allkirjastamiseks Eesti kui toetuse saaja poolt. 09.05.2017 on MKM vastanud, et „Teie viidatud CEF leping vastas 23. veebruari 2015 esitatud Rail Balticu projekti ühistaotlusele ning selle toetuskirjale, mille allkirjastas minister.“ Kas saan eeltoodust õigesti aru, et MTÜ ARB poolt soovitud dokumenti ministeeriumil ei ole ning kantsler ei ole sellist mandaati RB Rail AS juhile andnud ja lepingu allkirjastas minister?

MKM-i kantsleri antud mandaadid RB Rail AS-i juhatuse liikmele on tunnistatud ametkondlikuks kasutamiseks CEF 1 ning CEF 2 lepingutele kehtestatud

juurdepääsupiirangutega samades otsustes, vastavalt 04.12.2015 ning 02.11.2016.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Vaide ese

Antud juhul on vaide esitaja palunud Andmekaitse Inspektsioonil teha kindlaks, kas MKM-i poolt CEF 1 ja CEF 2 lepingutele kehtestatud juurdepääsupiirangud on õiguspärased ning teha MKM-le ettekirjutus eelnimetatud lepingutelt piirangute eemaldamiseks. Vaide esitaja on selgitanud, et tema õigusi on rikutud sellega, et MKM-i esindaja on keelanud tema valduses olevaid lepinguid kommenteerida ja avalikustada, kuna tegemist on piiranguga teabega, kuigi lepingud on olnud mõnda aega avalikult kõigile kätte saadavad.

18.05.2017 on Õiguskantsleri Kantslei edastanud inspektsioonile lahendamiseks MTÜ ARB avalduse, seoses 27.04.2017 esitatud teabenõudega, millele ei ole vastatud seaduses sätestatud korras. Seega on eelnimetatud pöördumise osas tegemisest vaidega MKM-i tegevuse peale teabenõudele vastamisel, mistõttu võtsin Õiguskantsleri Kantslei edastatud avalduse MTÜ ARB 26.04.2017 edastatud vaide juurde.

AvTS § 46 sätestab, et isik, kelle AvTS-s sätestatud õigusi on rikutud, võib vaidega pöörduda järelevalveorgani poole või kaebusega kohtusse. Seega on antud juhul vaide esemeks eelnimetatud lepingutele ebaseaduslike piirangute kehtestamine ning MKM-i ametniku poolt vaide esitaja keelamine kasutada ja kommenteerida lepingus kajastatud teavet. Samuti 27.04.2017 teabenõude mittenõuetekohane täitmine/vastamine.

Juurdepääs avalikule teabele

Avalik teave on mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites (AvTS § 3 lõige 1). Eelnimetatud teabele saab juurdepääsu piirata üksnes seaduses sätestatud korras (AvTS § 3 lg 2). AvTS § 9 lg 1 sätestab, et teabevaldaja on kohustatud võimaldama juurdepääsu tema valduses olevale teabele seaduses sätestatud korras. Juurdepääsupiirangu alused, mille alusel on teabevaldajatel õigus teabele juurdepääsu piirata on ära toodud AvTS §-s 35 ja valdkondade eriseadustes.

Kui teabele on kehtestatud juurdepääsupiirangud, siis ei tähenda see seda, et sellisele dokumendile üldse juurdepääsu ei võimaldata, sellisel juhul võimaldatakse juurdepääs sellele osale teabest ja dokumendist, millele piirang ei laiene (AvTS § 38 lg 2). Seega ei saa avaliku sektori asutuse poolt sõlmitud (või valduses olevad) lepingud olla täies ulatuses piiranguga. Kui lepingule on kehtestatud juurdepääsupiirang näiteks AvTS § 35 lg 1 p 17 alusel, siis saab piiranguga olla ainult see osa lepingust, mis sisaldab ärisaladust, mitte kogu leping.

Sellisel juhul tuleb teabenõudjale teabe väljastamisest keeldumisel selgitada, kuidas sellise teabe väljastamine võib kahjustada lepingu teise poole ärihuve (AvTS § 23 lg 3). Vajadusel tuleb selleks küsida ka põhjendusi lepingu teiselt poolt. Sellisele seisukohale on asunud Tallinna Halduskohus asjas nr 3-08-2008, millega nõustus ka Ringkonnakohus. Samuti tuleb lepingute puhul arvestada sellega, et kui lepinguga on võetud rahalisi kohustusi, siis AvTS § 36 lg 1 p 10 ei luba kehtestada piiranguid andmete teabevaldaja varaliste kohustuste kohta. Seega ei saa olla kogu leping piiranguga.

Juhul kui piirangu aluseks oli AvTS § 35 lg 1 p 3 tuleb hinnata, millisele osale teabest piirang laieneb ning keeldumisel põhjendada, kuidas teabe avalikustamine kahjustaks välissuhtlemist.

MKM on menetluse käigus mulle selgitanud, et *kuna CEF lepingute üks osapool on kiirraudtee*

rajamiseks loodud äriühing, siis kahjustab lepingutes toodud teabe täies mahus avalikustamine ka selle äriühingu õigust ärisaladuse kaitsele. Eelkõige puudutab see lepingute lisas III toodud kavandatavat tegevuste eelarvet. Nimetatud eelarve, samuti lepingute lisa 1 punktis I.4 toodud tegevuste ajakava on alles kavandatav tegevuste ja eelarve plaan, mitte lõplik ajakava ja eelarve. Planeeritava eelarve avalikuks tulek võib mõjutada ka tulevikus korraldatavate ehitus- jt hangete tulemusi ning mõjuda kahjulikult äriühingu ning kaudselt ka riigi rahalisele olukorrale.

MKM on tänaseks läbi rääkinud CEF lepingute teiste osalistega ning leppinud kokku CEF lepingute osalises avalikustamises. Siiski soovivad lepingute osapooled käsitleda CEF lepingute artikleid 5 ning mõlema lepingu lisas III toodud tabelit 2 üksnes ametkondlikuks kasutamiseks mõeldud teabena. Õigusliku riigisisese alusena palume käsitleda AvTS § 35 lg 1 p 17 ja § 35 lg 2 p 2.

Eeltoodust on mulle arusaadavalt peale lepingute ülevaatamist MKM asunud seisukohale, et piiranguga teabeks on ainult lepingute artiklid 5, mis sisaldavad RB äriühingu ärisaladust ning mõlema lepingu lisas III toodud tabel 2 on dokumendi kavand. Viimasega ma siiski nõustuda ei saa, kuna tegemist on allkirjastatud dokumendi lisaga, mitte dokumendi kavandiga. Seega tuleb eeltoodu osas MKM-l piirangu alus üle vaadata. Eeltoodu osas esitasin MKM-le täiendava järelepärimise, millele MKM aga antud tähtaja jooksul ei vastanud.

Teabenõudele vastamine

AvTS § 18 kohaselt tuleb teabenõudele vastata viie tööpäeva jooksul, kas väljastada teabenõudja poolt soovitud teave, või keelduda teabenõude täitmisest kui teabevaldajal puudub soovitud teave. Antud juhul on vaide esitaja soovinud MKM-lt 27.04.2017 teabenõudes **dokumenti, mille alusel andis kantsler Merike Saks 11.11.2015 mandaadi RB Rail AS juhile CEF lepingute allkirjastamiseks Eesti kui toetuse saaja poolt.**

09.05.2017 on MKM vastanud, et „Teie viidatud CEF leping vastas 23. veebruari 2015 esitatud Rail Balticu projekti ühistaotlusele ning selle toetuskirjale, mille allkirjastas majandus- ja taristuminister. Ühistaotlus ja toetuskiri sai koos rahastamise planeerimisega „Riigi eelarvestrateegiast 2016-2019“ heakskiidu Vabariigi Valitsuselt 2015. a kabinetiinõupidamisel (punkt 4). Nimetatatud päevakorrapunkti arutelu ja materjalidega saate vajadusel tutvuda Riigikantselei kaudu“.

Konkreetselt dokumenti aga MKM vaide esitajale edastanud ei ole ega keeldunud ka selle väljastamist. MKM on vaide esitajal palunud vastavate dokumentidega tutvuda Riigikantseleis. Samas pole vastusest teabenõudele võimalik aru saada, kas MKM-i valduses on üldse selline dokument või ei ole või millises dokumendis selline volitus tuleneb. Juhul kui konkreetset dokumenti ei eksisteeri ning vastav volitus on antud mõnes teises dokumendis, on võimalik edastada vastavast kohast väljavõte. Ka juhul kui vastav teave on piiranguga või vastavat teavet ei eksisteeri tuleb selgelt ja arusaadavalt teabenõude täitmisest keelduda ning keeldumist põhjendada.

AvTS § 17 lg 1 kohaselt täidetakse teabenõue teabenõudja soovitud viisil. Juhud, millal teabevaldaja võib teabenõude täitmisest teabenõudja soovitud viisil keelduda on ära toodud AvTS § 17 lõikes 2. AvTS § 21 lg 1 sätestab, et kui teabevaldaja ei valda taotletud teavet, selgitab ta välja pädeva teabevaldaja ja edastab talle teabenõude viivitusega, kuid mitte hiljem kui viie tööpäeva jooksul, teatades sellest samal ajal teabenõudjale. Seega kui MKM-i valduses vaide esitaja poolt soovitud dokumenti ei olnud, oli MKM-l kohustus välja selgitada kelle valduses vastav dokument on ning edastada teabenõue vastavale teabevaldajale, teavitades sellest teabenõudjat. Kui küsitud dokumenti ei eksisteeri, siis keelduda teabenõude täitmisest. AvTS ei anna võimalust jätta teave lihtsalt väljastamata või teabenõue edastamata ning suunata

teabenõudjalt teiselt asutuselt teavet küsima.

Tulenevalt eeltoodust tuleb MKM-l 27.04.2017 teabenõue uuesti läbi vaadata ning kas edastada küsitud dokument või keelduda teabenõude täitmisest, kui vaide esitaja soovitud dokumenti MKM-i valduses ei ole või soovitud dokumendile on kehtestatud juurdepääsupiirang. Keeldumise korral põhjendada keeldumist (AvTS § 23 lg 3). Juhul kui soovitud dokumenti MKM-i valduses ei ole, siis proportsionaalsuse põhimõttest lähtuvalt ei kohusta ma MKM-i teabenõuet Riigikantseleile edastama, kuna mulle teadaolevalt on vaide esitaja seda ise juba teinud.

Vaide esitamise õigus

Haldusmenetluse seaduse § 71 lg 1 sätestab, et isik, kes leiab, et haldusaktiga või haldusmenetluse käigus on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, võib esitada vaide. Sellest sättest tuleneb nn vaideõiguse kriteerium – vaiet ei või esitada mitte igaüks, ka mitte iga menetlusosaline, vaid üksnes isik, kelle õigusi on rikutud või vabadusi piiratud s.t isik, kellel on vaideõigus. Seega ei ole vaiet võimalik esitada kellegi kolmanda isiku huvides või lihtsalt objektiivse õiguspärasuse kaitsmiseks õiguskorras.

AvTS sätestab teabevaldajate õigused ja kohustused ning ei laine isikutele, kes ei ole teabevaldajad. Seega, kui isikute valdusesse, kes ei ole teabevaldajad AvTS-i mõistes, on sattunud mingil põhjusel juurdepääsupiiranguga teave, ei ole neil seadusest tulenevat kohustust sellist teavet saladuses hoida ega keeldu seda kasutada. Samuti ei saa seda neilt nõuda teabevaldaja, kes ise sellise teabe on avalikustanud. Tulenevalt eeltoodust ei saa MKM vaide esitajal keelata tema valduses olevate lepingute kasutamist ega avalikustamist/kommenteerimist, mida MKM ka ise on tunnistanud. Samuti on MKM käesolevaks ajaks enamikul osal lepingust piirangud eemaldanud.

Kuna antud juhul on dokumendid, mille piirangu õiguspärasust palub vaide esitaja kontrollida, vaide esitajal olemas (on edastanud vaide lisana ka inspeksioonile) ning AvTS-i piirangud vaide esitajale ei laiene, siis ei saa kõnealuste lepingute mitte avalikustamine või neile jätkuv piirangute kohaldamine rikkuda vaide esitaja õigusi. Seega puudub vaide esitajal lepingutele piirangute kehtestamise õiguspärasuse kontrollimise osas vaideõigus. Eeltoodust tulenevalt tuleb vaie ettekirjutuse tegemiseks lepingutelt piirangute eemaldamise osas jätta rahuldumata. Küll aga tuleb MKM-l edaspidi teabenõuete korral täiendavalt hinnata kehtestatud piirangute õiguspärasust ning keeldumise korral põhjendada keeldumist.

Mis aga puudutab vaide esitaja 27.04.2017 esitatud teabenõudele vastamist, siis selles osas on vaide esitajal vaideõigus olemas ning MKM-i tuleb eelnimetatud teabenõue uuesti läbi vaadata ning sellele korrektselt vastata.

/allkirjastatud digitaalselt/

Elve Adamson
peainspektor
peadirektori volitusel